

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»

«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»
«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL
AND NATIONAL DIMENSIONS»

МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

30 листопада 2023 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. –Одеса , 2023. 238с.

Modern political processes: global and national dimensions: materials of the 3rd International scientific and practical internet conference (Odesa, November 30, 2023) / by general editor. S.V. Kivalov. - Odesa, 2023. 238p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

УДК 323.2+327(043.2)

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2023

III СЕКЦІЯ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА: МОДЕЛІ, МЕХАНІЗМИ, ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ.

- Вітомський Ю., Бондаренко С. (Київ) Етнопсихологічна динаміка: виявлення перетину з політичними процесами.....123
- Гедін М. (Київ) Туристичне краєзнавство як складова соціокультурної діяльності.....127
- Сушко А. (Одеса) Соціокультурні аспекти розвитку українського суспільства.....132
- Лакіза В., Іванюк К. (Львів) Соціальна політика України: проблеми та способи їх вирішення.....135
- Марко О. (Київ) Шляхи підвищення медіаграмотності громадян.....139
- Polovyi M. (Slovak Republic, Bratislava) Some outlines of post-war landscape in the post-Soviet region.....144
- Шмаленко Ю., Булатов Д. (Одеса) Швейцарська модель допомоги українцям під час війни.....147
- Євценко Р. (Одеса) Регулювання лобізму в країнах Східної Європи: кейси Польщі, Литви, Латвії.....151

IV СЕКЦІЯ: НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ.

- Кормич Л. (Одеса) Основні параметри, моделі і технології національної безпеки України в контексті сучасних викликів і загроз158
- Кресіна І., Коваленко А. (Київ) Ідентично-руйнівна форма консцієнтальної війни РФ проти України.....163
- Лисенко Ю., Манелюк Ю. (Київ) Соціальна безпека: місце і роль у системі національної безпеки.....168
- Іовчева А. (Миколаїв) Трансформація безпекової політики ЄС після повномасштабного російського вторгнення в Україну.....171**
- Калашлінська М. (Польща, Люблін) Використання методів посередництва та медіації під час гібридних конфліктів.....175
- Онищенко О. (Одеса) Вдосконалення державних механізмів протидії дезінформації та «фейкам» в сучасних умовах.....180

Список використаних джерел

1. Ситник Г. (2014) Проблемні питання розробки нової стратегії національної безпеки України. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки університету*. № 3. С.80 –97.
2. Варналій З. (2022) Соціальна безпека людини як об'єкт дослідження економічної безпекології. *Економічний вісник університету*. № 52. С. 90 – 97.
3. Варналій З., Білик Р., Хмеловський М. (2020) Соціальна безпека України: сутність, проблеми та шляхи забезпечення. *Економічний вісник університету*. № 45. С. 105 –113.

Аліна Іовчева,

кандидат політичних наук, доцент,

Чорноморський національний університет ім. П. Могили

**Трансформація безпекової політики ЄС
після повномасштабного російського вторгнення в Україну**

Спільна політика безпеки та оборони ЄС (СПБО) є однією з ключових політик Об'єднання та уявляє собою комплекс стратегій, інструментів та механізмів, які спрямовані на забезпечення безпеки, стабільності й миру на локальному, регіональному та світовому рівнях. Інституційною основою СПБО став Маастрихтський Договір про Європейський Союз (1992 р.), в якому другим «стовпом» функціонування ЄС було визначено спільну зовнішню та безпекову політику. В подальшому, СПБО доповнювалася, уточнювалася й коригувалася рядом додаткових угод, установчих документів та рішень самітів ЄС. Наразі, ця політика розробляється та реалізується з врахуванням глобальних викликів, які включають в себе традиційні (військові) та гібридні загрози, тероризм, кіберзагрози, тощо. Особливостями СПБО є те, що вона: об'єднує цивільні та військові засоби для ефективного вирішення викликів та кризових ситуацій; розвиває механізми спільної оборони та безпеки, які включають спільні стратегії, оборонні ініціативи та спільні військові місії; передбачає утворення та використання мультинаціональних військових сил для

виконання завдань у рамках спільних місій та операцій; розвиває стратегічні партнерства з іншими країнами та міжнародними організаціями для спільного забезпечення безпеки та стабільності; ґрунтується на принципі колективної безпеки, згідно з яким держави-члени зобов'язуються підтримувати і захищати одна одну в разі загрози або агресії; спрямована на зміцнення позиції ЄС у світі та його глобальне лідерство у міжнародних справах, підтримку міжнародного миру і стабільності; реалізується в тісній взаємодії та співпраці з НАТО в галузі безпеки і оборони.

Наразі, в сучасній політичній науці існує ряд досліджень, які визначають певні резерви СПБО. Так, німецькі дослідники К. Мейджор та К. Меллінг акцентують увагу на тому, що оборона та безпекова стратегія ЄС має бути практичною, включати найактуальніші реалії європейської оборони та відповідати сучасним викликам та загрозам. Така стратегія повинна враховувати п'ять найважливіших факторів, серед яких: зростаюча потреба у нарощуванні військового потенціалу; покращення стану оборони Європи; забезпечення функціональної промислово-оборонної бази; об'єднання країн-членів навколо питань спільної безпеки і оборони; посилення центру прийняття рішень та реагування на зовнішні та внутрішні загрози. (4)

В свою чергу, румунська дослідниця Й. Тейшану визначає, що основними перепонами для вироблення ефективної стратегії спільної зовнішньої та безпекової політики є відсутність узгодженої політичної платформи, власної розвідувальної служби, відсутність бажання підпорядкувати національні позиції зовнішній політиці. Разом з тим оновлена концепція СПБО має:

- створити європейські збройні сили як спільний інститут для всіх держав-членів Об'єднання;
- стати основою для лідерів ЄС, щоб оперативно реагувати на різні загрози та мати постійний спосіб дій;
- передбачати більш конкретний механізм застосування збройних сил;

– регулювати співпрацю з НАТО і США, а разом з тим, і з іншими світовими геополітичними акторами. (7, с. 8)

Як можна побачити, всі зазначені позиції стосуються посилення військової боєздатності ЄС та створення потужної основи для нарощування військового потенціалу Об'єднання. Разом з тим, існують дослідники, які відстоюють думку, що розвиток СПБО не несе жодних серйозних переваг для Європи, оскільки існують інші способи посилення європейського потенціалу та ролі Європи у світі. Зокрема, британська політологиня М. Санджованні зазначає, що факторами зміцнення ЄС скоріше стануть дії, спрямовані на збільшення економічної та політичної потужності Європи (розширення на Схід, створення зони вільної торгівлі між ЄС та найближчими партнерами, підвищення довіри ринку до євро, посилення політичної згуртованості, тощо), а не «військовий авантюризм». (5, с. 204)

Однак, після повномасштабного російського вторгнення в Україну бачення щодо СПБО як серед науковців, так і серед пересічних громадян Європейського Союзу стало очевидно єдиним. До прикладу, дослідження групи іспанських вчених доводить, що з початком широкомасштабної російсько-української війни, населення ЄС однозначно позитивно сприймає збільшення фінансування на оборонну галузь Об'єднання. (3)

Разом з тим, практична реалізація СПБО також зазнала змін з початком російської агресії в Україні. Так, можемо говорити, що:

– ЄС переглянув свою зовнішньополітичну стратегію та став жорсткіше висловлювати позицію несприйняття Росії. Було введено санкції проти низки російських офіційних осіб, обмежено економічні зв'язки та фінансові операції. Це дало ЄС можливість висловити свою підтримку Україні та продемонструвати своє негативне ставлення до агресії.

– Європейський Союз посилив свою військово-оборонну політику та зміцнив співпрацю між державами-членами. Було створено нові механізми для забезпечення колективної безпеки, такі

як постійна структурована співпраця та Європейська оборонна ініціатива. ЄС також збільшив свої витрати на оборону та більш активно підтримує спільні операції та військові навчання за участю країн-членів. Були створенні механізми більш тісної взаємодії з НАТО у військово-оборонній галузі.

– Було вжито заходів для зміцнення енергетичної безпеки ЄС. Поступово збільшується диверсифікація постачання газу та розвиток енергетичної інфраструктури, щоб зменшити залежність від Росії.

– Всередині ЄС посилилася координація питань безпеки, включаючи інформаційну безпеку, боротьбу з кіберзлочинністю та тероризмом. Було створено нові агенції та механізми співпраці між правоохоронними органами різних країн-членів.

– ЄС продовжує зміцнювати партнерські відносини зі Східними партнерами, такими як Україна, Молдова та Грузія, шляхом надання фінансової та політичної підтримки. Так, Об'єднання прагне зміцнити демократичні інститути, правий сектор та безпеку в цих країнах. Окрім того, у випадку з Україною, прослідковується послідовна політика щодо військової підтримки та допомоги з боку європейських партнерів.

Таким чином, російське вторгнення в Україну стало важливим поворотним моментом у безпековій політиці ЄС. Російсько-українська війна показала, що традиційні методи врегулювання конфліктів та підходи до безпеки, які існували до 24 лютого 2022 року, є неефективними в нових геополітичних умовах. Російська агресія стала поштовхом для європейського співтовариства зміцнити свою військову й гібридну оборону політику, та імплементувати низку рішень, які б сприяли укріпленню СПБО.

Список використаних джерел:

1. Bailes A. J. K. The EU and a 'Better World': What Role for the European Security and Defence Policy? // International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-) , Jan., 2008, Vol. 84, No. 1, Ethical Power Europe? (Jan., 2008), pp. 115-130.
2. Bendiek A. A Paradigm Shift in the EU's Common Foreign and Security Policy: From Transformation to Resilience. Berlin : Stiftung Wissenschaft und Politik German Institute for International and Security Affairs, 2017, 30p.
3. Fernández Ó., Vandendriesscheb M., Saz-Carranzab A., Agellb N., Franco J. The impact of Russia's 2022 invasion of Ukraine on public perceptions of EU security and defence integration: a big data analysis // Journal of European Integration, 2023, Vol. 45, No. 3, pp. 463–485.
4. Major C., Mölling C. For a “New Realism” in European Defense:: The Five Key Challenges an EU Defense. Washington: German Marshall Fund of the United States, 2016. URL: <https://www.jstor.org/stable/pdf/resrep18841.pdf>
5. Sangiovanni M. E. Why a Common Security and Defence Policy is Bad for Europe // Survival: Global Politics and Strategy 45:4, 2011, pp. 193-206. URL: <https://cutt.ly/8wI00QeZ>
6. Tardy T. Does European defence really matter? Fortunes and misfortunes of the Common Security and Defence Policy // European Security, 2018, Vol. 27, No. 2, pp. 119–137.
7. Teişanu I. The European Security Strategy, A Critical Analysis // Defense Resources Management in the 21st Century: The 10th International Scientific Conference, pp. 281-289.

Марина Калашлінська,

*кандидат політичних наук, асистент відділу Міжнародної співпраці
адміністрації м. Люблін*

Використання методів посередництва та медіації під час гібридних конфліктів

Вступ. Сучасний світ переживає значні зміни, одним з найбільших викликів для міжнародної безпеки в ХХІ столітті стали гібридні загрози. Вони характеризуються комбінацією військових, невійськових, конвенційних та неконвенційних засобів досягнення політичних, економічних та